

**КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС,
КРИМІНАЛІСТИКА,
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ,
СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА,
СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ**

Єднак В.М.

*доктор юридичних наук, доцент,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ*

**ПРОБЛЕМНІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ
ПІД ЧАС ЗАТРИМАННЯ УПОВНОВАЖЕНОЮ ОСОБОЮ
БЕЗ УХВАЛИ СЛІДЧОГО СУДДІ, СУДУ**

Важливою запорукою верховенства права у будь-якій демократичній країні світу є дотримання права на свободу та особисту недоторканність особи, у тому числі під час досудового розслідування кримінальних правопорушень.

Відповідні обмеження основоположних прав будь-якої особи мають здійснюватись виключно на підставі Закону, мати співрозмірний характер та відповідати загальносуспільній меті, як то припинення правопорушення, запобігання вчиненню злочину, перешкоджання законній діяльності уповноважених осіб тощо.

Статтею 29 Конституції України закріплено, що ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом. У разі нагальної необхідності запобігти злочинові чи його перепинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин має бути перевірена судом [1].

Статтею 12 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) передбачено одну із загальних засад кримінального провадження – «Забезпечення права на свободу та

особисту недоторканність». Так, згідно вказаної норми, під час кримінального провадження ніхто не може триматися під вартою, бути затриманим або обмеженим у здійсненні права на вільне пересування в інший спосіб через підозру або обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення інакше як на підставах та в порядку, передбачених цим Кодексом [2].

Процесуальний порядок та підстави затримання осіб у кримінальному провадженні, у свою чергу, викладено у Параграфіях 1 та 2 Глави 18 КПК України. У вказаних положеннях цілком детально та послідовно регламентовано діяльність правоохоронних органів, уповноважених на здійснення такої процесуальної дії як затримання особи.

Проте, чинним КПК України не досить вдало та чітко врегульованим є перелік підстав затримання особи без ухвали слідчого судді, суду уповноваженою службовою особою.

Так, частиною 1 статті 208 КПК України передбачено, що уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі, лише у випадках: 1) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення; 2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин; 3) якщо є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого корупційного злочину, віднесеного законом до підслідності Національного антикорупційного бюро України; 4) якщо є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні злочину, передбаченого статтями 255, 255-1, 255-2 Кримінального кодексу України [2].

Проаналізувавши вказаний перелік випадків, за яких уповноважена особа має право затримати особу без ухвали слідчого судді або суду, привертає увагу другий пункт, у якому законодавець застосував термін «безпосередньо» при визначенні проміжку часу

після вчинення злочину, зі сплином якого особу можливо затримати законно.

Відповідно до визначення, яке міститься у Великому тлумачному словнику української мови термін «безпосередній» має такі значення: 1. Який не має проміжних ланок, здійснюється без посередництва когось, чого-небудь; прямий. 2. Зовсім близький, найближчий [3, с. 71].

Конкретних часових меж таке поняття не містить. Але можливо прийти до висновку, що визначення «безпосередньо» в часовому розумінні означає досить короткий проміжок часу між двома подіями, які відбуваються послідовно.

Таким чином, якщо детально тлумачити положення пункту 2 частини 1 статті 208 КПК України впливає, що уповноважені особи правоохоронних органів мають право затримати особу через дуже короткий проміжок часу після вчинення злочину за наявності відповідних підстав.

У той же час, на практиці розповсюдженими є випадки встановлення особи злочинця зі сплином декількох діб, тижнів або місяців після вчинення злочину.

Проте, прийняття рішення слідчим про затримання особи в порядку ст. 208 КПК України через тривалий проміжок часу після скоєння навіть особливо тяжкого злочину, виходячи із «букви закону», на сьогоднішній день є підставою для настання кримінальної відповідальності, зокрема, можуть бути предметом розслідування підрозділами Державного бюро розслідувань та кваліфіковані за ст. 371 КК України «Завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою» [4].

Так, вже існує, хоча і не усталена, слідча практика та наявні рішення слідчих ДБР, погоджені відповідно прокурором, про повідомлення про підозру, а також судові рішення про обрання запобіжних заходів слідчим органів Національної поліції, які приймали рішення в порядку ст. 208 КПК України після сплину значного проміжку часу з дня вчинення злочину [5; 6; 7].

Неможливість законного затримання правопорушника після сплину декількох діб після вчинення злочину, звичайно, може мати негативні наслідки для кримінального провадження, наприклад, його

втечу або інше перешкоджання діяльності органу досудового розслідування.

Таким чином, в умовах сьогодення існує невирішена проблема, пов'язана з необхідністю додаткового нормативного врегулювання підстав затримання уповноваженими особами без ухвали слідчого судді злочинців після вчинення кримінального правопорушення.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996, в редакції від 03.09.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012, в редакції від 15.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII, 1728 с.
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001, в редакції від 15.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
5. Ухвала слідчого судді Мелітопольського міськрайонного суду Запорізької області від 17.05.2019, судова справа № 320/264/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81823790>
6. Ухвала слідчого судді Мелітопольського міськрайонного суду Запорізької області від 12.11.2019, судова справа № 320/264/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85577644>
7. Ухвала слідчого судді Херсонського міського суду Херсонської області від 13.12.2019, судова справа № 766/20173/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86323478>